

Programování 1 pro matematiky

1. cvičení, 01-10-2024

Obsah:

- co budeme dělat v tomto semestru
- co od sebe očekáváme a pravidla hry
- první kroky v Pythonu

Co budeme dělat

NMN111 Programování I, dotace 0/2, zakončení zápočtem

Náplní předmětu Programování 1 jsou základy programovacího jazyka Python, ovládnutí jeho příkazů a také praktické práce u počítače při psaní a ladění programů. Jde nám tedy pouze o technickou stránku věci, nebudeme se příliš věnovat nějakému výkladu algoritmů a už vůbec ne jejich efektivitě, tomu bude věnován až předmět Programování 2 v letním semestru.

V minulých letech jsme během zimního semestru učivo procházeli zhruba následovně:

1. Úvod, podmínky k zápočtu, ReCodEx. Instalace Pythonu, IDLE. Python jako kalkulačka. Výrazy, operace s čísly, relace, logické spojky. Programy - základní input a print, while, if, indentace, komentáře.
2. Pořádně print, if (zanořování, elif), ciferný součet, Euklidův algoritmus, test prvočíselnosti.
3. Zpracování posloupnosti dat. Seznamy, operace, indexování.
4. Seznamy - operace. Více čísel na řádku - split(). Fibonacciho čísla, vyhledávání v poli, třídění.
5. Formátovaný výstup. Ladění programu. Funkce - parametry, lokalita.
6. Řezy seznamů a řetězců.
7. N-tice (tuples). List comprehension. Gaussova eliminace.
8. Množiny a slovníky.
9. Základy objektového programování.
10. Objektový návrh programu.
11. Funkce jako objekt. Lambda-funkce.
12. Soubory. Výjimky.
13. Standardní knihovna (random, itertools, ...)

Tento přehled je jen rámcový, k jednotlivým tématům se budeme opakovaně vracet v kruzích.

Pomoc

Budeme dělat jednoduché věci, ale programování je spojeno s častými pocity frustrace, když vám nebude fungovat něco, co by podle vás určitě fungovat mělo. Základní postup v takovémto případě je zeptat se lámanou angličtinou Googlu. Zpravidla najdete kvalifikovanou odpověď. Většina dotazů vás zavede na portál StackOverflow, kde často najdete kvalifikované odpovědi na otázky, které už před vámi položil někdo jiný.

Na internetu najdete také specializované výukové materiály pro Python. Doporučuji zejména portály GeeksForGeeks anebo RealPython.

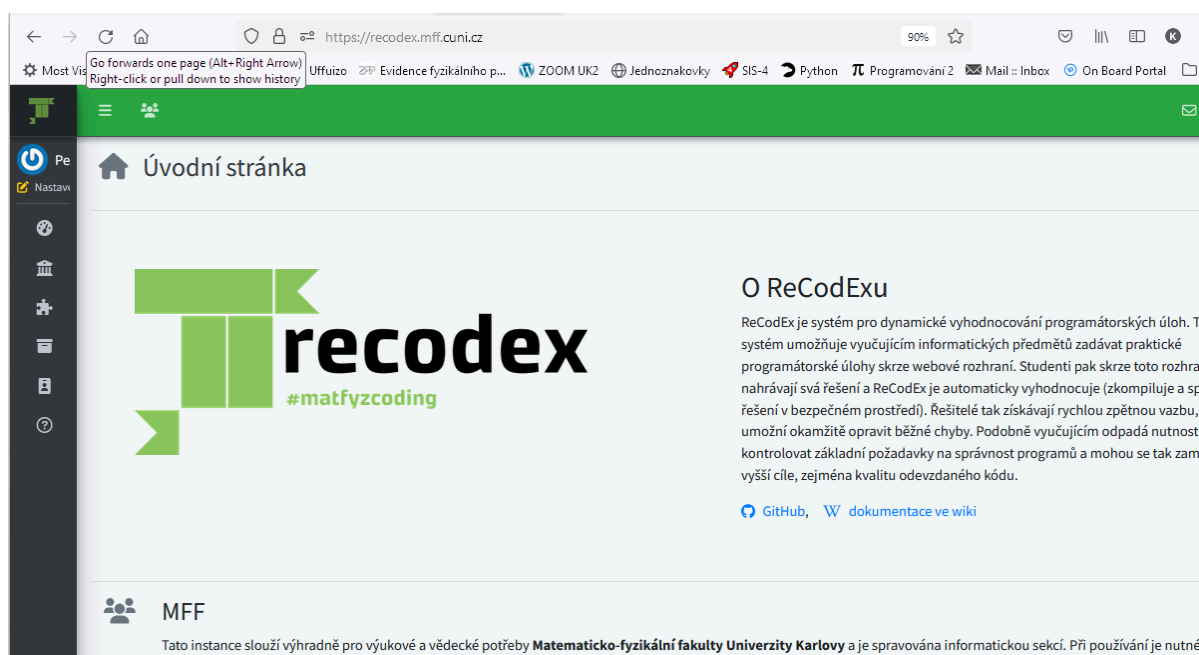
Klidně se ptejte i mě, v průběhu cvičení, nebo e-mailem. Nepodceňujte zejména problémy s instalací nebo během Pythonu na svém počítači, ty je potřeba vyřešit bezodkladně.

GPT, GitHub Copilot a další AI

Očekává se, že se naučíte programovat vlastní hlavou, především že se naučíte algoritmizovat úlohy a naučíte se základním algoritmům. Proto v některých situacích nebudete smět používat AI jako pomůcku. V ostatních neváhejte a zkoušejte.

Podmínky zápočtu: domácí úkoly

Budete dostávat domácí úkoly a odevzdávat je přes **ReCodEx**, <https://recodex.mff.cuni.cz>.

Zaregistrujte se v ReCodExu. Použijte svoje přístupové údaje do SISu. Pak se prosím zaregistrujte do skupiny pro toto cvičení, můžete tak učinit volbou "SIS integration". Tento krok je nutný, abyste si v ReCodExu našli své domácí úkoly a mohli je i odevzdávat.

Pro zápočet budu požadovat **50% správných odevzdaných domácích úkolů**. Hodnocení bude tolerantní: váš kód nemusí být úplně správný, pokud bude jasně vykazovat autenticky vynaložené úsilí a adekvátní zvládnutí probraných témat.

Zpravidla dostanete na každém cvičení 3 úlohy. Z hlediska bodů jsou všechny tři úlohy ekvivalentní.

Kdo jsou účastníci zájezdu a co z toho vyplývá

Někteří z vás už umí programovat v Pythonu a někteří jste úplní začátečníci.

Na tomto cvičení bychom měli poněkud srovnat hendikepy. Proto bude platit několik nespravedlivých pravidel:

- Pokud máte pocit, že Python umíte a jenom byste se tady nudili, nemusíte cvičení navštěvovat. Stačí, když nasbíráte dostatečný počet bodů za domácí úkoly.
- Domácí úkoly jsou většinou hodnoceny 10 body bez ohledu na obtížnost. V každé trojici se snažím zadávat jednu těžší úlohu, aby si pokročilejší Pythonisté mohli vyzkoušet svaly.
- Za hezká řešení přidávám dodatečné body.

Instalace Pythonu

Tady máme vícero možností a nechám na váš výběr, kterou si zvolíte.

1. Základní distribuce Pythonu

Stáhněte si instalátor pro svůj systém tady: <https://www.python.org/downloads/>.

Zvolte si nejnovější verzi 3.12.6. Součástí instalace je vlastní interpret a jednoduché IDE *Idle*. S tímto klidně vystačíte pro celý kurz, ale pro následující semestr už budete chtít pracovat v nějakém vyspělejší prostředí.

2. Anaconda

Toto je velká distribuce, která obsahuje rozsáhlou podporu pro využití Pythonu ke zpracování dat, strojové učení a pod. Stáhnete si ji tady: <https://www.anaconda.com/products/individual> a zabere vám docela hodně místa na disku. Součástí je i vyspělé IDE pro vývoj v Pythonu - *Spyder*.

3. Google Colab notebooky

Nemusíte nic instalovat, stačí jít na [colab.google.com](https://colab.research.google.com) a začít psát kód do notebooku.

<https://colab.research.google.com>

Potřebujete ale Google účet.

4. JupyterLab aplikace

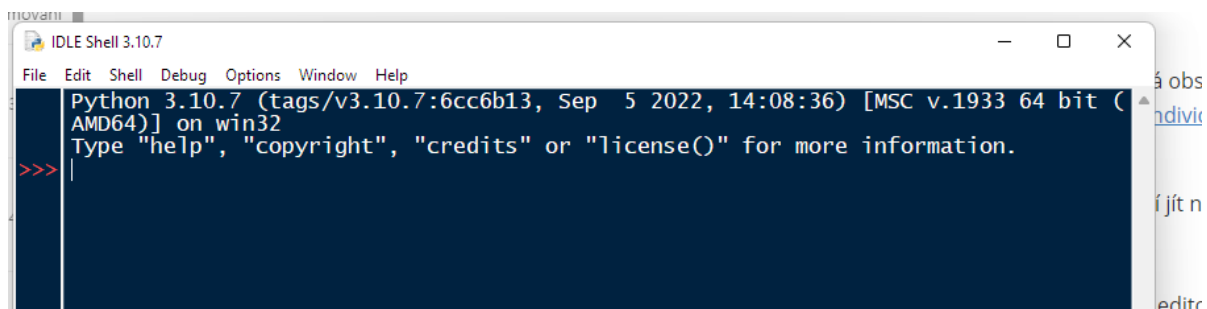
Tuto aplikaci můžete provozovat s vlastním serverem notebooku, takže nepotřebujete externí server.

IDE pro Python

Existuje několik programovacích editorů a vývojových prostředí pro Python, například *PyCharm*, *VSCode*, *Spyder*, atd. Klidně si na ně přejděte, když vám spartánské *Idle* přestane vyhovovat. U Windows je jednodušší pro tyto IDE použít distribuci Anaconda.

První kroky v Pythonu

Konečně se dostáváme k vlastnímu programování. Otevřeme si *Idle* konzoli:

Práce s konzolí - Python jako kalkulačka

```
>>> 1+1
2
>>> 2+3*4+5
19
>>> 2 + 3*4 + 5
19
>>> (2+3)*(4+5)
45
>>> 2**10
1024
>>> 2**100
1267650600228229401496703205376
```

Desetinná čísla

```
>>> 1/3
0.3333333333333333
>>> 1/3 * 3
1.0
>>> 1/6 + 1/6 + 1/6 + 1/6 + 1/6 + 1/6
0.9999999999999999
>>> 1 / (2**100)
7.888609052210118e-31
```

Celočíselné dělení a modulo

```
>>> 7 // 3
2
>>> 7 % 3
1
>>> -7 // 3
-3
>>> -(7//3)
-2
>>> (7 // 3) * 3 + 7 % 3
7
```

Proměnné

```
>>> a = 100
>>> b = 23
>>> a+b
123

>>> soucet = 0
>>> soucet = soucet + 10
>>> soucet = soucet + 3
>>> soucet
13
>>> soucet += 1
>>> soucet
14
```

Matematické funkce

```
>>> import math
>>> math.pi
3.141592653589793
>>> math.sin(math.pi / 3)
0.8660254037844386
```

math je modul. Modul je něco jako adresář plný Pythonského kódu, který si přitáhnete do svého programu, a získáte tak přístup k funkcím a třídám modulu.

Nápověda

```
>>> help(math.sin)
>>> help(math)
```

Logické výrazy

```
>>> 5**7 > 7**5
True
>>> math.cos(0) < 0
False
>>> 0.8 <= sin(pi/3) <= 0.9
True
>>> pi>3 and pi<4
True
>>> x>0 or not x>0
True
>>> 1 == 1
True
>>> 1 != 2
True
```

Seznamy, množiny, slovníky

```
>>> seznam = [1, 2, 3]
>>> seznam[0]
1
>>> seznam[1]
2
>>> seznam.append(4)
>>> seznam
[1, 2, 3, 4]
>>> seznam.pop()
4
>>> seznam
[1, 2, 3]
```

```
>>> ovoce = {"jablka", "hrušky", "pomeranče"}
>>> ovoce.add("švestky")
>>> ovoce
{"jablka", "hrušky", "švestky", "pomeranče"}
>>> ovoce.add("hrušky")
>>> ovoce
{"jablka", "hrušky", "švestky", "pomeranče"}
```

```
>>> čísllice = {"jedna" : 1, "dva" : 2, "tři" : 3}
>>> čísllice["tři"]
3
>>> čísllice["čtyři"] = 4
>>> čísllice
{"jedna" : 1, "dva" : 2, "tři" : 3, "čtyři" : 4}
```

Náš první program: počítáme od 1 do 10

```
i = 1
while i <= 10:
    print(i)
    i += 1
```

Odsazení funguje jako programovací závorky a je v Pythonu nekompromisně vyžadováno. Musí být konzistentní, tedy stejné a není povoleno střídat mezery a tabulátory. Tedy pokaždé pro stejnou úroveň stejné odsazení.

```
i = 1
while i <= 10:
    if i%2 == 0:
        print(i)
    i += 1
```

Ted' se ještě zeptáme, do kolika se má počítat:

```
n = int(input("Do kolika chceš počítat? "))
i = 1
while i <= n:
    if i%2 == 0:
        print(i)
    i += 1
```

Nakonec můžeme přidat do textu komentáře: Python ignoruje znaky za `#` až do konce řádku. Komentář s vykřičníkem v prvním řádku, `#!/usr/bin/env python3`, se nazývá *shebang* a v unixových systémech informuje, jak se má soubor spustit.

```
#!/usr/bin/env python3

# Nejprve zjistíme, do kolika počítat
n = int(input("Do kolika chceš počítat? "))

# Aktuální číslo
i = 1
while i <= n:          # Ještě pokračovat?
    if i%2 == 0:        # Je číslo sudé?
        print(i)
    i += 1              # Další, prosím!
```

Radši nepoužívejte v zdrojovém kódu a v komentářích diakritiku, pokud to není nevyhnutné. Můžete občas narazit na nepříjemné problémy.